

PALĪGMATERIĀLS PASNIEDZĒJIEM

par euro banknotēm un monētām

	Lpp.
IEVADS	3
EURO BANKNOTES	
Vispārīgs raksturojums	5
Galvenie pretviltošanas elementi	7
Papildu pretviltošanas elementi	12
EURO MONĒTAS	
Vispārīgs raksturojums un pretviltošanas elementi	14
AIZDOMĪGAS UN BOJĀTAS BANKNOTES	
ECB un nacionālo centrālo banku veiktie pasākumi	16
Banknošu atkārtota laišana apgrozībā, ko veic skaidrās naudas apstrādātāji	17
Kā rīkoties, saņemot aizdomīgu banknoti	18
Ko darīt ar saplēstām vai bojātām banknotēm	19
BANKNOŠU IESPIĒŠANA	20
KONTAKTINFORMĀCIJA	22

Euro ir lielas Eiropas Savienības valstu grupas – t.s. euro zonas – vienotā valūta. Vairāk nekā 300 milj. cilvēku euro zonā skaidrās naudas maksājumiem izmanto euro banknotes un monētas. Turklāt 10–20% apgrozībā esošo euro banknošu (nominālvērtības izteiksmē) izmanto ārpus euro zonas.

Nozīmīguma un plašā starptautiskā lietojuma dēļ šī valūta kļuvusi par pievilcīgu mērķi naudas viltošanai. Lai gan augsto tehnoloģiju pretviltošanas elementi ļauj euro banknotes droši un viegli atšķirt no viltojumiem un tādējādi šādi draudi ir ierobežoti, piesardzība jāievēro. Lai novērstu naudas viltošanu, profesionālajiem skaidrās naudas apstrādātājiem bankās, mazumtirdzniecības uzņēmumos, restorānos un citos uzņēmumos, kur tiek apstrādāts liels skaidrās naudas apjoms, labi jāpazīst euro banknotes un monētas.

Šis materiāls paredzēts personām, kas apmāca skaidrās naudas apstrādātājus. Tajā sniegta svarīgākā informācija par euro banknošu un monētu dizainu un pretviltošanas elementiem. Pievienotajā CD-ROM ietverta PowerPoint prezentācija, ko iespējams pielāgot attiecīgās auditorijas vajadzībām, kā arī banknošu pretviltošanas elementu interaktīva prezentācija. Abas šīs lietojumprogrammas var izmantot mācībās vai augšupielādēt attiecīgā uzņēmuma iekštīklā.

Šajā materiālā aprakstītas arī euro banknošu kvalitātes pārbaudes, kas jāveic skaidrās naudas apstrādātājiem pirms banknošu laišanas atkārtotā apgrozībā. Sliktas kvalitātes banknotes, t.i., netīrās banknotes, nevis jālaiž atkārtotā apgrozībā, bet jānodod vietējā bankā vai tieši nacionālajā centrālajā bankā. Tīru euro banknošu pretviltošanas elementi ir vieglāk pārbaudāmi. Materiālā sniegti arī daži noderīgi padomi, kā rīkoties, ja klients norēķinās ar aizdomīgām banknotēm.

Zināšanas, kuras kā pasniedzējs nododat tālāk, ir svarīgs ieguldījums naudas viltošanas novēršanā un palīdz nodrošināt, lai euro arī turpmāk būtu valūta, kurai var uzticēties.

Papildu informāciju par euro banknotēm un monētām var iegūt Eiropas Centrālajā bankā vai katras valsts nacionālajā centrālajā bankā. Kontaktinformāciju sk. šā palīgmateriāla 22. un 23. lappusē.

Antīkā arhitektūra

120 mm x 62 mm, krāsa – pelēka

Romānika

127 mm x 67 mm, krāsa – sarkana

Gotika

133 mm x 72 mm, krāsa – zila

Renesanse

140 mm x 77 mm, krāsa – oranža

Baroks un rokoko

147 mm x 82 mm, krāsa – zaļa

Dzelzs un stikla arhitektūra

153 mm x 82 mm, krāsa – dzeltenbrūna

Modernā 20. gs. arhitektūra

160 mm x 82 mm, krāsa – violela

EURO BANKNOTES

Vispārīgs raksturojums

DIZAINS

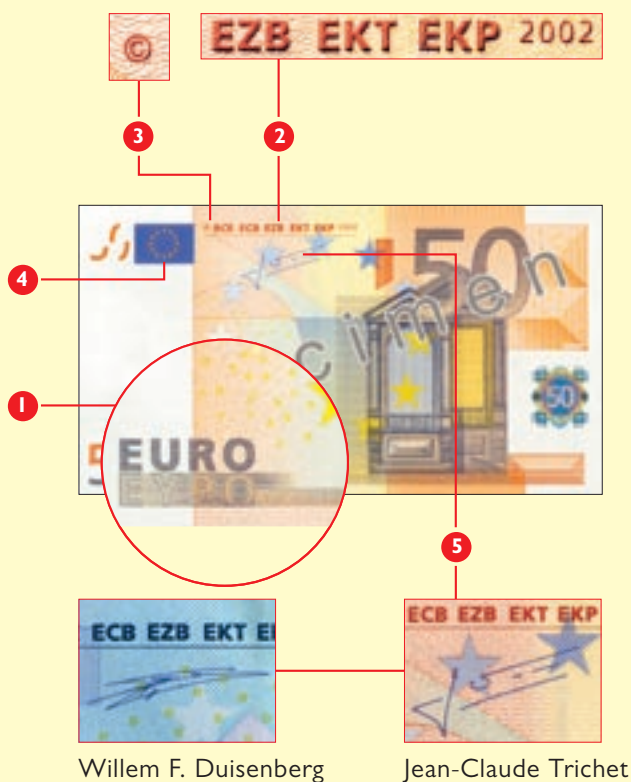
Septiņu euro banknošu dizainu vieno kopīgs temats "Eiropas laikmeti un stili". Banknotes (un monētas) ir likumīgs maksāšanas līdzeklis visā euro zonā.

Banknošu aversā attēloti logi un durvis, kas simbolizē Eiropas atvērtības un sadarbības garu. 12 Eiropas Savienības zvaigznes raksturo mūsdienu Eiropas dinamismu un harmoniju.

Katras banknotes reversā attēlots tilts vienā no septiņu Eiropas arhitektūras vēstures periodu stiliem. Tilts metaforiski ataino ciešo sadarbību un komunikāciju starp Eiropas tautām un Eiropu un pārējo pasauli.

DIZAINA ELEMENTI

- 1 Valūtas nosaukums gan latīņu (EURO), gan grieķu (ΕΥΡΩ) alfabēta burtiem.
- 2 Eiropas Centrālās bankas nosaukuma abreviatūras pieci lingvistiskie varianti – BCE, ECB, EZB, EKT, EKP –, kas aptver to Eiropas Savienības valstu 11 oficiālās valodas, kurās pirmajās tika ieviests euro.
- 3 Simbols ©, kas norāda uz autortiesību aizsardzību.
- 4 Eiropas Savienības karogs.
- 5 Eiropas Centrālās bankas prezidenta paraksts.

- 5 Eiropas Centrālās bankas prezidenta paraksts. Euro banknotes parakstījis pirmais Eiropas Centrālās bankas prezidents Vilems F. Duisenbergs (*Willem F. Duisenberg*) vai Žans Klods Trišē (*Jean-Claude Trichet*), kas stājās viņa vietā 2003. gada 1. novembrī. Banknotes ar jebkuru no šiem parakstiem ir vienlīdz derīgas.

EURO BANKNOTES

Vispārīgs raksturojums

BANKNOŠU ĪSTUMA NOTEIKŠANA

Ar printeru un krāsu kopētāju palīdzību var izgatavot dažādu iespiedmateriālu kopijas labā kvalitātē. Tāpēc, lai pasargātu banknotes no viltošanas, tajās iestrādāti vairāki pretviltošanas elementi, kas raksturoti tālāk. Ar šo elementu palīdzību bez īpašām grūtībām var atpazīt īstu banknoti. Ir sarežģīti izgatavot viltojumu, kurā pārliecinoši būtu atdarināti visi šie elementi.

Jāņem vērā, ka, pavisām rīkojoties ar banknotēm, dažus banknošu elementus var sabojāt. Piemēram, nejauši izmazgātas banknotes papīrs var spīdēt ultravioleto staru gaismā.

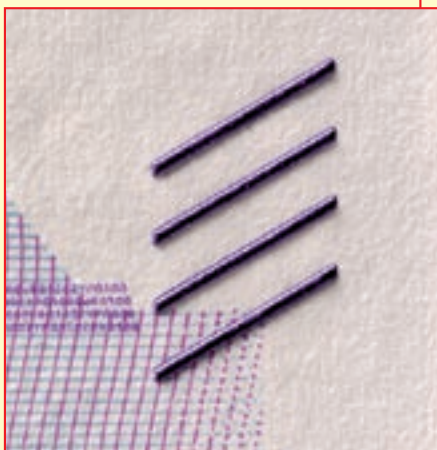
Lai pārbaudītu, vai banknote ir īsta, aptaustiet, aplūkojiet un pagroziet to.

NEREDZĪGAJIEM UN CILVĒKIEM AR REDZES TRAUCĒJUMIEM

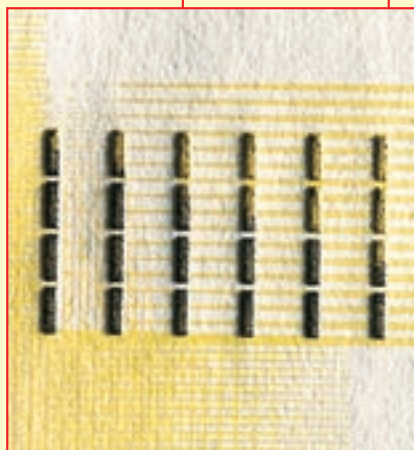
Pēc konsultācijām par banknošu dizainu ar Eiropas Neredzīgo savienību banknotēs tika iestrādāti četri elementi, lai palīdzētu neredzīgajiem un vājredzīgajiem labāk atšķirt banknotes. Dažādu nominālvērtību banknotēm ir šādas iezīmes.

- Atšķirīgi izmēri – jo augstāka nominālvērtība, jo lielāka izmēra banknote.
- Atšķirīga dominējošā krāsa. Katras nākamās nominālvērtības banknotēm ir kontrastējoša krāsa (piemēram, 10 euro banknote ir sarkana, 20 euro banknote – zila).
- Nominālvērtības uzraksti iespiesti lieliem cipariem.
- Banknotes veidotas reljefā iespaidumā (dēvētā arī par dobspiedi), tāpēc dažviet krāsa šķiet biezāka.

Uz 200 un 500 euro banknotes malām izvietotas papildu sataustāmas zīmes.

Sataustāmās zīmes (500 euro)

Sataustāmās zīmes (200 euro)

Galvenie pretviltošanas elementi

- Reljefs iespiedums (dēvēts arī par dobspiedi)
- Ūdenszīme
- Pretviltošanas josla
- Caurskata zīme
- Hologrammas josla vai hologrammas laukums
- Zeltīta josla un krāsu maiņas efekts

Euro banknošu izgatavošanā izmanto modernas iespiedtehnoloģijas. Tajās iestrādāti vairāki augsto tehnoloģiju pretviltošanas elementi. Tie palīdz viegli atšķirt īstas banknotes no viltotām. Nav nepieciešams speciāls aprīkojums. Banknote tikai jāaptausta, jāaplūko un jāpagroza.

APTAUSTIET banknotes **papīru** – tas ir stingrs. Aptaustiet **reljefo iespiedumu** – pārvelkot ar pirkstu banknotes aversam vai viegli paskrāpējot ar nagu, jūtams, ka dažviet krāsa ir biezāka.

APLŪKOJIET banknoti, turot to pret gaismu, – redzama **ūdenszīme, pretviltošanas josla** un **caurskata zīme**. Īstai banknotei visi šie trīs elementi redzami gan aversā, gan reversā.

PAGROZIET banknoti – redzama **hologrammas josla vai laukums, zeltīta josla** (5, 10 un 20 euro banknotēm) un **krāsu maiņas efekts** (50, 100, 200 un 500 euro banknotēm).

- Vienmēr pārbaudiet vairākus pretviltošanas elementus.
- Ja rodas šaubas par banknotes īstumu, salīdziniet to ar banknoti, par kuras īstumu esat pārliecināts.

EURO BANKNOTES

Galvenie pretviltošanas elementi

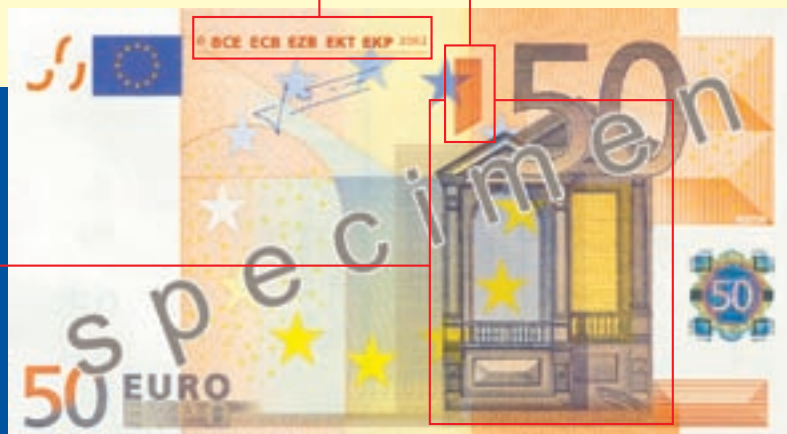
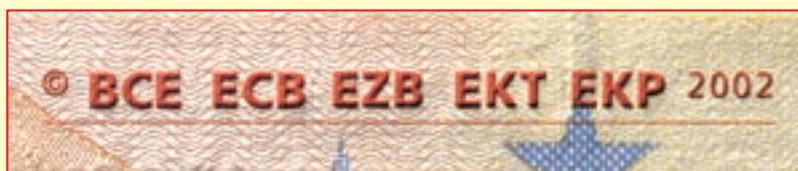
BANKNOŠU PAPĪRS

Banknošu papīra sastāvā ir tīra kokvilna. Tīrai banknotei jābūt stingrai (nevis mīkstai vai vaskotai).

RELJEFS IESPIEDUMS

Dobspiedes jeb reljefā iespieduma dēļ banknotes galvenajā attēlā un dažās citās vietās banknotes aversā sataustāmas zīmes.

200 un 500 euro banknotes malās sataustāmas papildu zīmes cilvēkiem ar redzes traucējumiem (sk. attēlus 6. lpp.).

ŪDENSZĪME

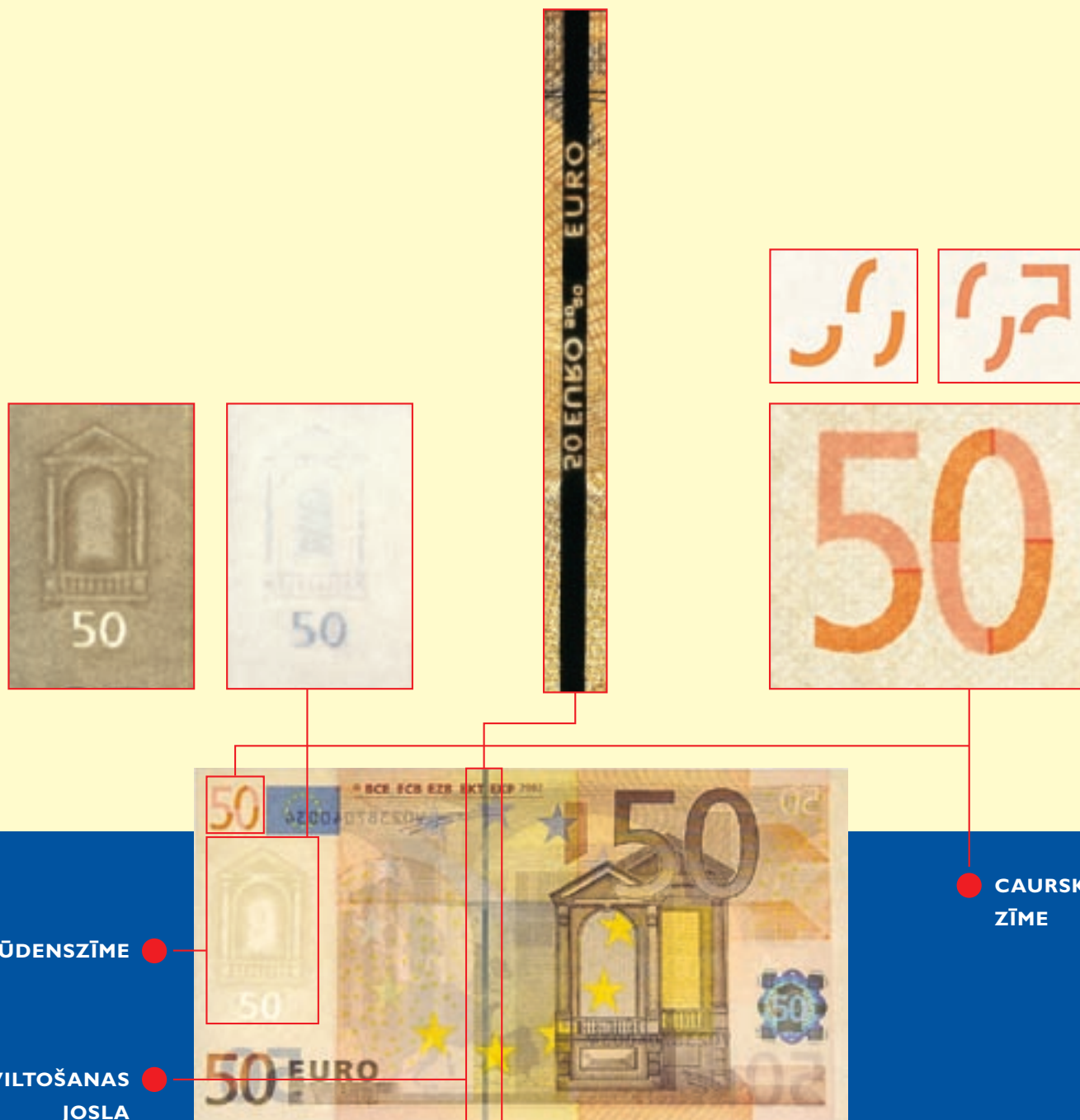
Ūdenszīmi izgatavo, mainot papīra biezumu. Tā redzama, ja banknoti aplūko pret gaismu. Pāreja no gaišajām uz tumšajām daļām attēlā, kurā redzams galvenais motīvs, ir pakāpeniska. Noliekot banknoti uz tumšas virsmas, gaišās daļas kļūst tumšākas. Šis efekts viegli saskatāms ūdenszīmē, kas attēlo banknotes nominālvērtību.

PRETVILTOŠANAS JOSLA

Pretviltošanas josla iestrādāta banknotes papīrā. Turot banknoti pret gaismu, šī josla kļūst redzama tumšas līnijas veidā. Uz joslas sīkiem burtiem salasāms vārds "EURO" un banknotes nominālvērtības skaitlis.

CAURSKATA ZĪME

Banknotes augšējā stūrī abās pusēs iespiestas neregulāras zīmes, kas precīzi savienojas, veidojot banknotes nominālvērtības skaitli. Visu skaitli pilnībā var redzēt, turot banknoti pret gaismu.

ŪDENSZĪME

CAURSKATA ZĪME

PRETVILTOŠANAS JOSLA

EURO BANKNOTES

Galvenie pretviltošanas elementi

HOLOGRAMMAS JOSLA

Pavēršot 5, 10 vai 20 euro banknoti slīpā leņķī, hologrammas attēlā pārmaiņus redzams banknotes nominālvērtības skaitlis un euro simbols uz daudzkrāsaina fona. Malās kļūst redzams nominālvērtības uzraksts sīkiem burtiem.

HOLOGRAMMAS LAUKUMS

Pavēršot 50, 100, 200 vai 500 euro banknoti slīpā leņķī, hologrammas attēlā pārmaiņus redzams banknotes nominālvērtības skaitlis un logs vai durvju aile. Fonā redzami daudzkrāsaini koncentriski sīku burtu apli virzienā no laukuma centra uz malām.

PERFORĀCIJAS

Turiet banknoti pret gaismu. Hologrammas joslā vai laukumā redzamas perforācijas, kas veido euro simbolu. Redzams arī banknotes nominālvērtības skaitlis sīkiem cipariem.

HOLOGRAMMAS
JOSLA

HOLOGRAMMAS
LAUKUMS

ZELTĪTA JOSLA

Apskatiet slīpā leņķī 5, 10 vai 20 euro banknoti – banknotes reversā redzama zeltīta josla. Uz tās redzams nominālvērtības skaitlis un euro simbols.

KRĀSU MAIŅAS EFEKTS

Pagroziat 50, 100, 200 vai 500 euro banknoti. Banknotes reversā viens no banknotes nominālvērtības skaitļiem maina krāsu no violetas uz olīvzaļu vai brūnu.

ZELTĪTĀ JOSLA ●

KRĀSU MAIŅAS EFEKTS ●

EURO BANKNOTES

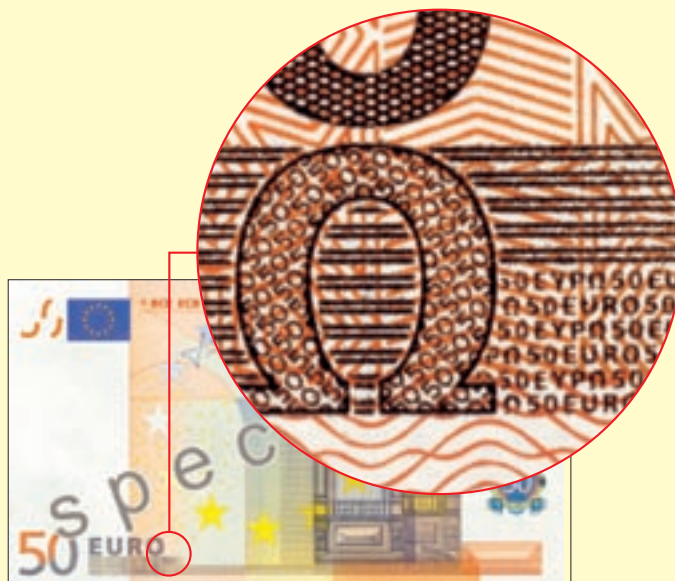
Papildu pretviltošanas elementi

Ar speciāla aprīkojuma palīdzību, piemēram, palielināmo stiklu vai ultravioleto staru lampu, iespējams pārbaudīt papildu pretviltošanas elementus.

- Mikroburtu raksts
- Ultravioleto (UV) staru gaismā redzamās pazīmes (šķiedras un krāsa)

MIKROBURTU RAKSTS

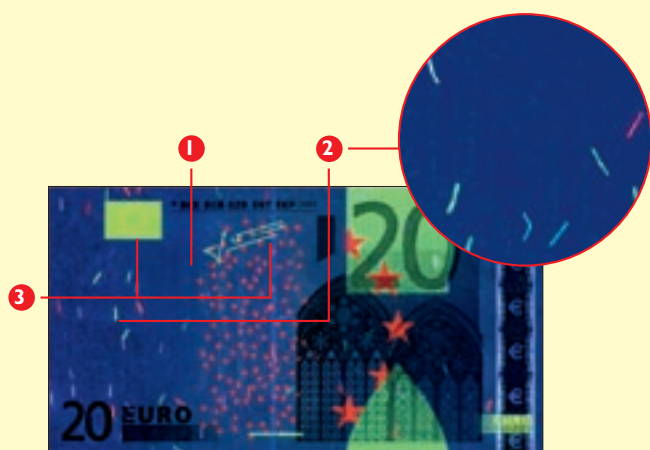
Dažviet uz banknotes redzami uzraksti sīkiem burtiem. Burtus, kuru izmērs ir 0.8 mm, parasti var saskatīt ar neapbruņotu aci. Savukārt 0.2 mm mikroburtu raksts ar neapbruņotu aci izskatās kā šaura svītriņa, bet ar palielināmo stiklu to var izlasīt. Uz īstas banknotes pat šāda izmēra burtiem jābūt asiem, nevis izplūdušiem.

ULTRAVIOLETO STARU GAIŠMĀ REDZAMĀS PAZĪMES (ŠĶIEDRAS UN KRĀSA)

Ultravioleto staru gaismā pārbaudiet šādus elementus!

- 1 Papīrs nespīd, t.i., neizstaro gaismu un "nereaģē" uz UV starojumu.
- 2 Papīrā iestrādātās šķiedras izskatās sarkanas, zilas un zaļas.
- 3 Banknotes aversā Eiropas Savienības karogs izskatās zaļš ar oranžām zvaigznēm, Eiropas Centrālās bankas prezidenta paraksts kļūst zaļš, lielās zvaigznes un mazie apli centrā spīd.
- 4 Karte, tilts un nominālvērtības skaitlis banknotes reversā izskatās dzelteneni vai zaļi.

EURO BANKNOŠU ATTĒLI ULTRAVIOLETO STARU GAISMĀ

EURO MONĒTAS

Vispārīgs raksturojums un pretviltošanas elementi

2 EURO

Diametrs: 25.75 mm
Svars: 8.50 g
Forma: apaļa
Krāsa: ārējā daļa – sudraba
iekšējā daļa – zelta
Sastāvs:
ārējā daļa – vara un niķeļa sakausējums
iekšējā daļa – trīs slāņi:
niķeļa un misiņa sakausējums, niķelis,
niķeļa un misiņa sakausējums
Josta: uzraksts (katrai valstij atšķirīgs), smalks rievojums

1 EURO

Diametrs: 23.25 mm
Svars: 7.50 g
Forma: apaļa
Krāsa: ārējā daļa – zelta
iekšējā daļa – sudraba
Sastāvs:
ārējā daļa – niķeļa un misiņa sakausējums
iekšējā daļa – vara un niķeļa sakausējums, niķelis, vara un niķeļa sakausējums
Josta: pārtraukts rievojums

50 CENTU

Diametrs: 24.25 mm
Svars: 7.80 g
Forma: apaļa
Krāsa: zelta
Sastāvs: ziemeļu zelts
Josta: ar smalkiem ierobiem

5 CENTI

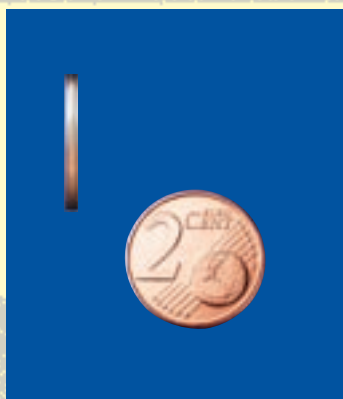
Diametrs: 21.25 mm
Svars: 3.92 g
Forma: apaļa
Krāsa: vara
Sastāvs: tērauds ar vara pārklājumu
Josta: gluda

20 CENTU

Diametrs: 22.25 mm
Svars: 5.74 g
Forma: spāņu zieda forma
Krāsa: zelta
Sastāvs: ziemeļu zelts
Josta: gluda

2 CENTI

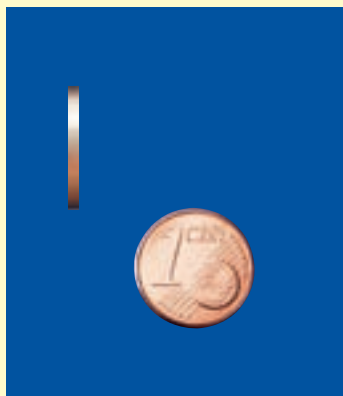
Diametrs: 18.75 mm
Svars: 3.06 g
Forma: apaļa
Krāsa: vara
Sastāvs: tērauds ar vara pārklājumu
Josta: gluda ar gropi

10 CENTU

Diametrs: 19.75 mm
Svars: 4.10 g
Forma: apaļa
Krāsa: zelta
Sastāvs: ziemeļu zelts
Josta: ar smalkiem ierobiem

1 CENTS

Diametrs: 16.25 mm
Svars: 2.30 g
Forma: apaļa
Krāsa: vara
Sastāvs: tērauds ar vara pārklājumu
Josta: gluda

Ir astoņas euro monētas: 1, 2, 5, 10, 20 un 50 centu un 1 un 2 euro monētas. Tām ir atšķirīgs izmērs, svars, materiāls, krāsa un biezums. Dažādu nominālvērtību monētām ir atšķirīgas jostas. Monētas viegli atpazīt pat cilvēkiem ar redzes traucējumiem.

KOPĪGĀS EIROPAS PUSES

Monētu kopīgajā Eiropas pusē attēlots miniatūrs Eiropas attēls un 12 Eiropas Savienības zvaigznes.

Pēc Eiropas Savienība paplašināšanās 2004. gadā Eiropas Savienības attēlu uz 10, 20 un 50 centu monētām un 1 un 2 euro monētām aizstāja ar Eiropas ģeogrāfisko attēlu.

Arī monētas, uz kurām attēlota ES 15 dalībvalstu sastāvā, joprojām ir likumīgs maksāšanas līdzeklis.

PUSES AR ATTIECĪGĀS VALSTS VEIDOTO SIMBOLIKU

Euro monētu pusē ar attiecīgās valsts veidoto simboliku katra valsts izmantojusi kādu nacionālo simbolu vai attēlu. Sīkāku informāciju sk. ECB interneta lapā www.euro.ecb.eu. Nelielu skaitu euro monētu emitē arī Monako, Sanmarīno un Vatikāns. Šīs monētas ir likumīgs maksāšanas līdzeklis visā euro zonā, bet parasti reti nonāk apgrozībā, jo tās iecienījuši kolekcionāri.

Lai gan monētu puses ar attiecīgās valsts veidoto simboliku ir atšķirīgas, visas euro monētas var lietot jebkurā euro zonas valstī.

PRETVILTOŠANAS ELEMENTI

1 un 2 euro monētās iestrādāti vairāki pretviltošanas elementi, piemēram, krāsu – zelta un sudraba – kombinācija, kā arī raksts uz 2 euro monētas jostas, kas katrai valstij ir atšķirīgs. Turklāt 1 un 2 euro monētu kārtainā struktūra un unikālās magnētiskās īpašības ļauj monētas daudz drošāk izmantot tirdzniecības automātos.

JUBILEJAS UN PIEMIŅAS MONĒTAS

Katra euro zonas valsts – arī Monako, Sanmarīno un Vatikāns – reizi gadā var emitēt 2 euro jubilejas un piemiņas monētu. Šai monētai ir tādas pašas iezīmes un kopīgā Eiropas puse kā parastajai 2 euro monētai. Taču pusē ar attiecīgās valsts veidoto simboliku attēlots piemiņas motīvs. Tās ir likumīgs maksāšanas līdzeklis euro zonā, t.i., tās var izmantot un tās jāpieņem tāpat kā visas pārējās euro monētas.

KOLEKCIJAS MONĒTAS

Kolekcijas monētas nav paredzētas apgrozībai. Tās ir likumīgs maksāšanas līdzeklis tikai emisijas valstī. Monētu dizains un nominālvērtība atšķiras no parastajām, kā arī jubilejas un piemiņas monētām, kuras var izmantot, lai norēķinātos par pirkumiem. Kolekcijas monētu īpašības, piemēram, to krāsa, diametrs vai svars, būtiski atšķiras no apgrozībā esošajām monētām.

AIZDOMĪGAS UN BOJĀTAS BANKNOTES

ECB un nacionālo centrālo banku veiktie pasākumi

Ne vien Eiropā, bet arī visā pasaulē euro respektē kā stabilu valūtu. Tāpēc tā izraisa naudas viltotāju nevēlamu interesi. Lai gan euro pretviltotāšanas elementu dēļ to var uzskatīt par vienu no vislabāk aizsargātajām valūtām pasaulē, tomēr neliels skaits viltojumu nokļūst apgrozībā.

Dīvas reizes gadā ECB interneta lapā tiek publicēts no apgrozības izņemto viltoto banknošu faktiskais skaits. Viltotās banknotes veido ļoti niecīgu daļu no kopējā īsto banknošu skaita, un uztraukumam nav iemesla – vienkārši jābūt piesardzīgiem.

Viltotās banknotes nosūta uz valstu nacionālajiem analīzes centriem. Jauna veida viltojumus nosūta uz ECB Viltojumu analīzes centru, lai veiktu detalizētu tehnisko analīzi un klasifikāciju. Attiecīgie tehniskie un statistiskie dati tiek glabāti centrālajā datubāzē, kuru arī pārvalda ECB. Jau pazīstamu veidu viltotās banknotes tiek glabātas attiecīgajā valstī kopā ar attiecīgajiem statistiskajiem datiem, kurus iekļauj centrālajā datubāzē.

ECB izveidojusi ierobežotas pieejamības interneta lapu, lai palīdzētu noteikt aizdomīgo banknošu autentiskumu. Šī interneta lapa (*Euro Check Web Site*) paredzēta tiesībsargājošajām iestādēm, finanšu iestādēm un skaidrās naudas apstrādātājiem. Sīkāku informāciju sk. <https://ecws.ecb.europa.eu>.

Ar viltotām monētām rīkojas līdzīgi. Dalībvalstis Francijā izveidojušas Eiropas mēroga euro monētu analīzes centru. Tehniskie un statistiskie dati par monētu viltojumiem tiek glabāti tajā pašā centrālajā datubāzē, kur dati par banknošu viltojumiem. Datubāzē iekļautā informācija pieejama arī policijas dienestiem, kas piedalās cīņā pret naudas viltošanu.

Papildu informāciju par prasībām attiecīgajā valstī var iegūt katras valsts nacionālajā centrālajā bankā. Kontaktinformāciju sk. šā palīgmateriāla 22. un 23. lappusē.

Banknošu atkārtota laišana apgrozībā, ko veic skaidrās naudas apstrādātāji

Visām iestādēm, kuru darbība saistīta ar profesionālu skaidrās naudas apstrādi, piemēram, bankām, naudas pārvadāšanas uzņēmumiem, valūtas maiņas punktiem, ar likumu noteikta prasība* izņemt no apgrozības visas saņemtās euro banknotes un monētas, par kurām ir pārliecība vai pamats uzskatīt, ka tās ir viltotas. Tās jānodod kompetentām valsts iestādēm. Ja tas netiek darīts, tās var sodīt ar naudas sodu.

Saskaņā ar "Pamatnoteikumiem banknošu atkārtotai laišanai apgrozībā"*** uzņēmumi var atkārtoti laist apgrozībā euro banknotes tikai tad, ja tās pārbaudītas atbilstoši Eiropas standartiem. Šādām pārbaudēm ir liela nozīme viltojumam, aizdomīgo banknošu un nolietoto vai netīro banknošu, kas nav piemērotas lietošanai, izņemšanā no apgrozības. Tas palīdz nodrošināt, lai viltojumi tiktu ātri izņemti no apgrozības un apgrozībā būtu labas kvalitātes banknotes. Iestādēm, kas izņēmuma kārtā banknotes nepārbauda, izmantojot banknošu apstrādes iekārtas, tām pirms banknošu atkārtotas laišanas apgrozībā tirdzniecības vietās jāveic manuāla banknošu īstuma un nolietotības pakāpes pārbaude.

Tālāk redzami daži atkārtotai apgrozībai nederīgu banknošu paraugi. Tās jānosūta attiecīgajai nacionālajai centrālajai bankai.

Netīra banknote

Netīrumi klāj visu banknoti.

Traips

Netīrumi klāj vismaz 3 mm² lielu laukumu.

Apzīmēta banknote

Uz banknotes izdarītas atzīmes, piemēram, zīmējumi vai burti.

Banknote ar izdzisušu krāsu

Vizuāli redzams, ka krāsa uz visas banknotes vai tās daļas izdzisusi (piemēram, banknote mazgāta).

Plēsumi

Vismaz viens fiziskais defekts, piemēram, noplēsts stūris, caurums, banknotei trūkst kādas daļas vai nopietni bojāts kāds pretviltošanas elements.

Labota banknote

Vienas un tās pašas banknotes daļas savienotas ar līmlenti vai līmi.

* Saskaņā ar Padomes 2001. gada 28. jūnija Regulu (EK) Nr. 1338/2001, kas nosaka pasākumus, kuri nepieciešami euro aizsardzībai pret viltošanu.
** Sīkāku informāciju par "Pamatnoteikumiem banknošu atkārtotai laišanai apgrozībā" sk. ECB interneta lapā www.euro.ecb.eu sadaļā "Euro".

AIZDOMĪGAS UN BOJĀTAS BANKNOTES

Kā rīkoties, saņemot aizdomīgu banknoti

Vislabāk jau laikus ar vadītāju pārrunāt uzņēmuma politiku attiecībā uz aizdomīgām banknotēm un rīcību ar tām. Un tomēr – ko īsti darīt, ja jums pasniedz banknoti, kuras papīrs aptaustot šķiet citāds vai uz kuras iespiestais attēls izskatās nepareizs?

Daži ieteikumi.

- **Nesāciet strīdu ar klientu!**
- **Informējiet klientu, ka jums nepieciešama īsa konsultācija ar vadītāju vai drošības speciālistu, bet, lai izvairītos no pretenzijām, dariet to tā, lai banknote klientam visu laiku būtu redzama!**
- **Ar klientu ieteicams runāt vadītājam vai drošības speciālistam.**
- **legaumējiet klienta izskatu!**
- **Ja iespējams, neatdodiet banknoti klientam!**
- **Ja klients aizbrauc ar automobili, pierakstiet automobiļa reģistrācijas numuru un marku!**
- **Ziņojiet par notikušo policijai!**
- **Nekavējoties atdodiet aizdomīgo banknoti vadītājam vai drošības speciālistam, kas to nodos policijai!**
- **Nemēģiniet rīkoties varonīgi – pārliecinieties, ka visu laiku atrodaties drošībā!**

Ja radušās aizdomas, ka banknote viltota, neslēdziet darījumu ar klientu, bet paturiet banknoti, izsniedzot klientam kvīti, kas apliecina banknotes saņemšanu.

Tā kā viltotām banknotēm nav vērtības, esiet modrs!

Banknotes nodošana tālāk, ja zināms vai radušās aizdomas, ka tā viltota, ir krimināli sodāma.

Ko darīt ar saplēstām vai bojātām banknotēm*

Euro zonas nacionālās centrālās bankas veic saplēstu vai bojātu euro banknošu apmaiņu:

- ja saglabātā daļa veido 50% no banknotes;
- ja saglabāti 50% vai mazāk nekā 50% no banknotes, bet iespējams pierādīt, ka trūkstošās daļas iznīcinātas.

Lai apmainītu saplēstas vai bojātas banknotes, personai jāiesniedz:

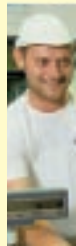
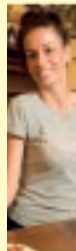
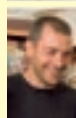
- personu apliecinošs dokuments (ja rodas šaubas par to, vai iesniedzējs ir banknošu likumīgais īpašnieks, vai par banknošu īstumu);
- rakstisks paskaidrojums par bojājumu rašanās iemesliem un/vai banknošu trūkstošo daļu atrašanās vietu;
- rakstisks paskaidrojums par traipu, smērējumu vai piesūcinājuma veidu, ja tiek nodotas banknotes ar krāsas traipiem, nosmērētas vai piesūcinātas banknotes.

Naudas pārvadāšanas uzņēmumiem vai bankām jāiesniedz arī:

- rakstisks ziņojums, kurā paskaidrots neitralizācijas iemesls un veids, ja nodotās banknotes notraipītas ar krāsu (piemēram, sarkanu) pretapzagšanas ierīču aktivizēšanas dēļ.

Papildu informāciju par prasībām attiecīgajā valstī var iegūt katras valsts nacionālajā centrālajā bankā. Kontaktinformāciju sk. šā palīgmateriāla 22. un 23. lappusē.

* Saskaņā ar ECB 2003. gada 20. marta Lēmumu ECB/2003/4 par euro banknošu nominālvērtībām, parametriem, atveidošanu, apmaiņu un izņemšanu no apgrozības.

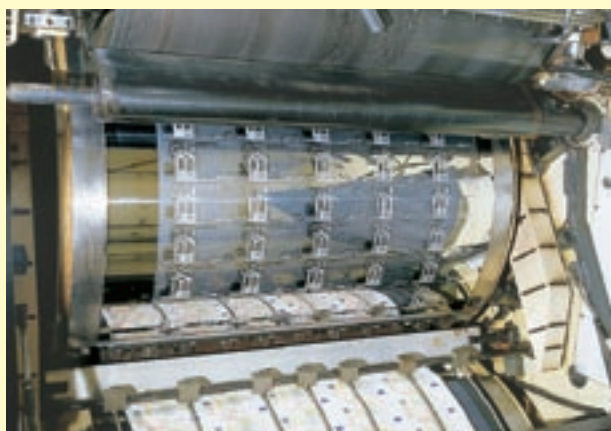
BANKNOŠU IESPIEŠANA

Banknošu iespiešanai izmanto divu veidu iekārtas: lokšņu un ruļļu iespiedmašīnas. Vairākums naudas spiestuvju, kas iespiež euro banknotes, izmanto lokšņu iespiedmašīnas. Atšķirībā no ruļļu iespiedmašīnām, kurās izmanto nepārtrauktu papīra padevi no ruļļa, vienlaikus veicot dažādus iespiešanas procesus, tās sastāv no vairākām atsevišķām iekārtām (sk. tālāk).

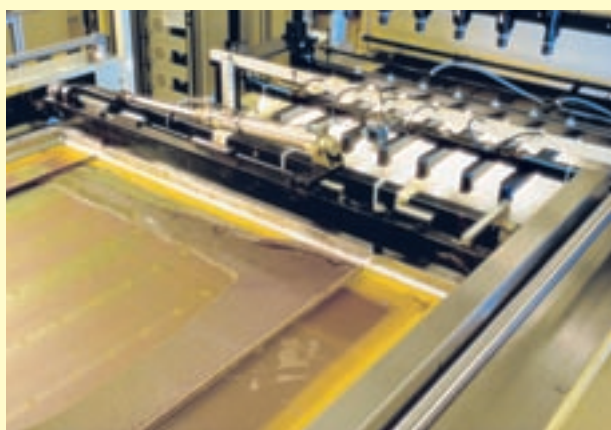
OFSETA IESPIEDUMS

Ofseta tehnikā attēlu vienlaikus iespiež gan uz banknotes aversa, gan reversa. Iespiedformas pārnes krāsu uz papīra ar speciāla ofseta cilindra palīdzību. Ofseta drukas procesā izmanto vairākas atsevišķas plates, uz kurām ir precīzs dažādu krāsu klājums, veidojot augstas kvalitātes un ļoti skaidrus attēlus. Fona attēli banknotes aversā un visi attēli banknotes reversā iespiesti ofseta tehnikā.

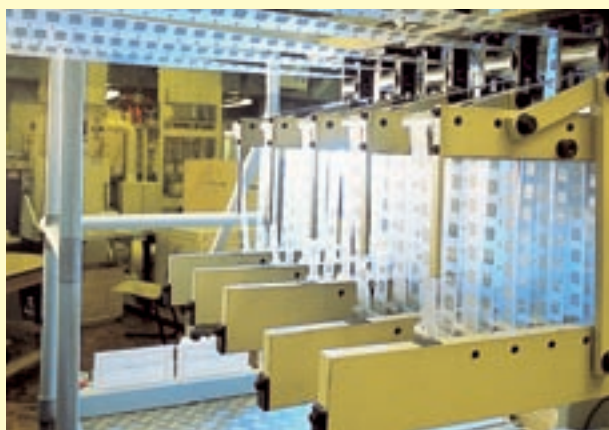
DOBSPIEDE

Dobspiedes procesā krāsu lej uz plates iegravētās rievās. Kad plate nonāk kontaktā ar papīru, krāsa tiek piespiesta papīram un rada reljefu iespiedumu. Dobspiedes elementi iespiesti tikai banknotes aversā, kur, piemēram, uz logiem vai uz durvju ailēm, sataustāms reljefs iespiedums.

SIETSPIEDE

Sietspiedes iespiedmašīnā krāsu lej caur trafareta atverēm. Šajā tehnikā iespiež zeltīto joslu un skaitļus ar krāsu maiņas efektu.

HOLOGRAMMU VEIDOŠANA

Hologrammas joslu vai laukumu uz banknotes uzspiež, izmantojot karstspiedi.

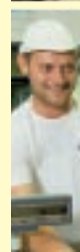
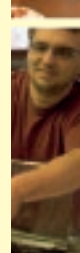
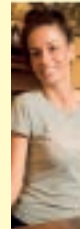
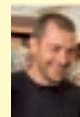
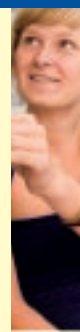
AUGSTSPIEDUMS

Banknotes sērijas numuru iespiež ar numeratoru palīdzību.

KVALITĀTES KONTROLE

Jebkurā sērijveida ražošanas procesā dažkārt iespējams brāķis. Pirms iepakšanas banknotes pārbauda, lai atklātu defektus. Daudzās spiestuvēs papildus manuālām vai vizuālām pārbaudēm izmanto automātiskās sistēmas, kas pārbauda katru banknoti atsevišķi.

KONTAKTINFORMĀCIJA

European Central Bank

Kaiserstraße 29
60311 Frankfurt
Germany
Tel.: +49 69 1344 0
Fax: +49 69 1344 6000
info@ecb.europa.eu
www.euro.ecb.eu

Danmarks

Nationalbank

Havnegade 5
1093 København K
Danmark
Tlf.: +45 33 63 70 00
Fax: +45 33 63 71 03
info@nationalbanken.dk
www.nationalbanken.dk

Banco de España

Departamento de Emisión y Caja
Centro Nacional de Análisis
Alcalá 48, 28014 Madrid
España
Tel.: +34 91 338 6332/6319
Fax: +34 91 338 6887
emisionycaja@bde.es
www.bde.es

Deutsche Bundesbank

Falschgeldstelle
Hegelstraße 65
55122 Mainz
Deutschland
Tel.: + 49 6131 377 4488
Fax: + 49 6131 377 4499
nccde@bundesbank.de
www.bundesbank.de

Banque de France

31, rue Croix des Petits Champs
75001 Paris
France
Tél.: +33 1 42 92 42 92
Fax: +33 1 42 92 45 52
euro-formation@banque-france.fr
www.banque-france.fr

Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique

Berlaimontlaan/Boulevard de
Berlaimont 14
1000 Brussel/Bruxelles
België/Belgique
Tel./Tél.: + 32 2 221 45 45
Fax: + 32 2 221 30 91
cashdepartment@nbb.be
www.nbb.be

Eesti Pank

Estonia pst 13
15095 Tallinn
Eesti
Tel.: +372 66 80 719
Fax: +372 66 80 954
info@eestipank.ee
www.eestipank.info

Banca d'Italia

via Nazionale, 91
00184 Roma
Italia
Tel. +39 06 4792 3782
Fax +39 06 4792 3896
nccit@bancaditalia.it
www.bancaditalia.it

Българска народна банка Bulgarian National Bank

I, Alexander Battenberg Square
1000 Sofia
Bulgaria
Tel.: +359 2 91459
Fax: +359 2 9802425
press_office@bnbank.org
www.bnb.bg

Central Bank & Financial Services Authority of Ireland

PO Box No 61, Sandyford
Dublin 16
Ireland
Tel.: +353 1 2198818
Fax: +353 1 2956536
nccie@centralbank.ie
www.centralbank.ie

Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου Central Bank of Cyprus

80 Kennedy Avenue
1076 Nicosia
Cyprus
Tel.: +357 22 71 41 00
Fax: +357 22 37 81 53
cbinfo@centralbank.gov.cy
www.centralbank.gov.cy

Česká národní banka

Na Příkopě 28
115 03 Praha I
Česká republika
Tel.: +420 800 160 170,
+420 224 413 585
Fax: +420 224 412 179
info@cnb.cz
www.cnb.cz

Τράπεζα της Ελλάδος Bank of Greece

Cash Department
341, Messogion Avenue
152 31 Halandri
Greece
Tel.: +30 210 670 9510
Fax: +30 210 670 9195
Dep.cash@bankofgreece.gr
www.bankofgreece.gr

Latvijas Banka

K. Valdemāra ielā 2a
Rīgā, LV-1050
Latvijā
Tālr.: +371 670 22 300
Fakss: +371 670 22 420
info@bank.lv
www.bank.lv

Lietuvos bankas

Gedimino pr. 6
01103 Vilnius
Lietuva
Tel. +370 5 268 00 29
Faks. +370 5 268 81 24
info@lb.lt
www.lb.lt

Banque centrale du Luxembourg

2, boulevard Royal
2983 Luxembourg
Luxembourg
Tél.: +352 4774 1
Fax: +352 4774 4910
info@bcl.lu
www.bcl.lu

Magyar Nemzeti Bank

1850 Budapest
Szabadság tér 8-9.
Magyarország
Tel.: +36 1 428 2600
Fax: +36 1 428 2569
info@mnb.hu
www.mnb.hu

Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta

Pjazza Kastilja, Valletta
VLT 1060
Malta
Tel.: +356 2550 0000
Fax: +356 2550 2500
CSU@centralbankmalta.com
www.centralbankmalta.com

De Nederlandsche Bank

Westeinde 1
Postbus 98
1000 AB Amsterdam
Nederland
Tel.: 0800-020 10 68
(gratis)
Fax: +31 20 524 2500
info@dnb.nl
www.dnb.nl

Oesterreichische Nationalbank

Otto-Wagner-Platz 3
1090 Wien
Österreich
Tel.: +43 1 404 20 6666
Fax: +43 1 404 20 6698
bargeld@oenb.at
www.oenb.at

Narodowy Bank Polski

ul. Świętokrzyska 11/21
00-919 Warszawa
Polska
Tel.: +48 22 653 10 00
Fax: +48 22 620 85 18
nbp@nbp.pl
www.nbp.pl

Banco de Portugal

Departamento de Emissões
e Tesouraria, Complexo do
Carregado, Apartado 81
2584-908 Carregado
Portugal
Tel.: +351 263 856 514
Fax: +351 263 858 461
cncontrafaccoes@bportugal.pt
www.bportugal.pt

Banca Națională a României

Lipscani 25
030031 Bucharest
România
Tel.: +40 21 307 01 51
Fax: +40 21 312 35 66
razvan.dumitriu@bnro.ro
www.bnro.ro

Banka Slovenije

Slovenska cesta 35
1000 Ljubljana
Slovenija
Tel.: +386 1 471 91 00
Faks: +386 1 471 97 28
ncc-si@bsi.si
www.bsi.si

Národná banka Slovenska

Imricha Karvaša 1
813 25 Bratislava
Slovensko
Tel.: +421 2 5787 2713
Fax: +421 2 5787 1170
webmaster@nbs.sk
www.nbs.sk

Suomen Pankki – Finlands Bank

Snellmaninaukio/Snellmansplatsen
00170 Helsinki/Helsingfors
Suomi/Finland
Puh/Tel.: +358 10 8311
Faksi/Fax: +358 9 658424
info@bof.fi
www.suomenpankki.fi
www.finlandsbank.fi

Sveriges Riksbank

103 37 Stockholm
Sverige
Tel.: +46 8 787 0000
Fax: +46 8 21 0531
info@riksbank.se
www.riksbank.se

Bank of England

Threadneedle Street
London EC2R 8AH
United Kingdom
Tel.: +44 20 7601 4878
Fax: +44 20 7601 5460
enquiries@bankofengland.co.uk
www.bankofengland.co.uk

ЕВРОПЕЙСКА ЦЕНТРАЛНА БАНКА
 BANCO CENTRAL EUROPEO
 EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA
 DEN EUROPÆISKE CENTRALBANK
 EUROPAÏSCHE ZENTRALBANK
 EUROOPA KESKPANK
 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
 EUROPEAN CENTRAL BANK

BANQUE CENTRALE EUROPÉENNE
 BANC CEANNAIS EORPACH
 BANCA CENTRALE EUROPEA
 EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA
 EUROPOS CENTRINIS BANKAS
 EURÓPAI KÖZPONTI BANK
 BANK ĊENTRALI EWROPEW

EUROPESE CENTRALE BANK
 EUROPEJSKI BANK CENTRALNY
 BANCO CENTRAL EUROPEU
 BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ
 EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA
 EVROPSKA CENTRALNA BANKA
 EUROOPAN KESKUSPANKKI
 EUROPEISKA CENTRALBANKEN

EUROSYSTEM